# สารศิริราช
SIRIRAJ HOSPITAL GAZETTE

จัดพิมพ์โดยอนุมัติคณะกรรมการคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
Published Under the Auspices of the Faculty of Medicine, Siriraj Hospital

| ปีที่ 51, ฉบับที่ 1, มกราคม 2542 | Volume 51, Number 1, January 1999 |
|---|---|


# ระบบการป้องกันอัคคีภัยในโรงพยาบาลศิริราชและสำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล


ธารา ตริตระการ พ.บ.*
พิมพ์ใจ อินาลา วท.ม.**
ชูชาติ สุขชู กศ.บ.***
สุมาลัย พันธ์วิชัย กศ.บ.****



**เรื่องย่อ** : เพลิงไหม้เป็นอุบัติภัยร้ายแรงที่สร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สิน ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามสำรวจระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในอาคาร หน่วยงาน และ ward ต่าง ๆ ของโรงพยาบาลศิริราชและสำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล ตลอดจนปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอัคคีภัย แผนป้องกันและระงับอัคคีภัย การฝึกอบรมและฝึกซ้อมความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในการปฏิบัติตนเมื่อเกิดอัคคีภัย เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงอัคคีภัยต่อไป.

ผลของการสำรวจพบว่า หน่วยงานทั้งสองมีอุปกรณ์และระบบป้องกันอัคคีภัยค่อนข้างครบตามกฎหมายกำหนด แต่ขาดการตรวจสอบและซ่อมบำรุง ทำให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานไม่ได้จำนวนมาก เครื่องตรวจจับความร้อนหรือควันไฟและระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ส่วนใหญ่ชำรุดหรือไม่ทำงาน ไฟฟ้าส่องสว่างสำรองส่วนใหญ่ไม่ทำงาน อาจทำให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ป่วยในอาคารเหล่านี้ถูกไฟครอกตายได้ อาคารหลายหลังมีปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอัคคีภัย หน่วยงานทั้งสองขาดการฝึกซ้อมการดับเพลิงและการอพยพหนีไฟให้แก่เจ้าหน้าที่ ขาดการฝึกอบรมการปฏิบัติตนเมื่อเกิดอัคคีภัย สมควรที่ผู้บริหารระดับสูงจะต้องเอาใจใส่แก้ไขเรื่องนี้อย่างจริงจังเพื่อป้องกันมิให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินอย่างรุนแรงในหน่วยงานทั้งสองนี้.



*ภาควิชาวิสัญญีวิทยา, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, ** สำนักงานสัตว์ทดลองแห่งชาติ, มหาวิทยาลัยมหิดล,
***ศูนย์ประยุกต์และบริหารวิชาการ, มหาวิทยาลัยมหิดล, ****กองกิจการนักศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

**Abstract :** **Fire Safety Systems in Siriraj Hospital and Mahidol University Administrative Building**
**Tritrakarn T, M.D.,* Inala P, M.Sc.,** Sukchoo C, B.Ed., *** Phunivichai S, B.Ed.******
*Department of Anesthesiology, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University. **National Laboratory Animal Centre, Salaya, Mahidol University, ***Mahidol University Administrative Office, ****Office of Student Affair, Mahidol University.
*Siriraj Hosp Gaz* 1999; **51:** 1-12.

**Questionaire survey of fire safety systems was conducted in 230 doctors, nurses and employees working in various buildings in Siriraj Hospital and Mahidol University Administrative Office. The result revealed that most of the buildings were well equiped with basic fire fighting equipments, emergency light and emergency fire exits as required by laws but lack of proper maintenance resulting in malfunction, breakage or wreckage or stolen. Many fire exits were locked or blocked. Fire drill has not been practiced for more than 10 years. This hazardous situation need serious attention and immediate corrective action to prevent disaster and loss of human life and property.**

เพลิงไหม้เป็นอุบัติภัยร้ายแรงที่สร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดขึ้นในอาคารสูงจะเกิดความสูญเสียอย่างรุนแรง เพลิงไหม้เกิดขึ้นบ่อยโดยเฉพาะในอาคารที่มีความเสี่ยงสูง ในมหาวิทยาลัยมหิดลและโรงพยาบาลศิริราชมีอาคารสูงเป็นจำนวนมาก มีการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งออกซิเจนและก๊าซทางการแพทย์ ซึ่งเป็นปัจจัยให้เกิดเพลิงไหม้ขึ้นได้ง่าย มีผู้ป่วยที่ช่วยตัวเองไม่ได้จำนวนมากจึงจำเป็นจะต้องมีมาตรการป้องกันและการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเพลิงไหม้ขึ้น การที่จะมีมาตรการที่เหมาะสมได้จำเป็นต้องมีข้อมูลที่ทันสมัยและถูกต้องเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและปฏิบัติ

## วัตถุประสงค์

เพื่อสำรวจข้อมูลระบบป้องกันอัคคีภัยในโรงพยาบาลศิริราชและสำนักงานอธิการบดี ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในอาคาร/หน่วยงาน/ward ต่าง ๆ
2. ปัจจัยเสี่ยงจากการเกิดอัคคีภัยในอาคาร/หน่วยงาน/ward ต่าง ๆ
3. แผนป้องกันและระงับอัคคีภัย
4. การฝึกอบรมและฝึกซ้อมเมื่อเกิดอัคคีภัย
5. ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในการปฏิบัติตนเมื่อเกิดอัคคีภัย

ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลใช้เป็นแนวทางปรับปรุงระบบป้องกันอัคคีภัยของหน่วยงานทั้งสอง

## วัตถุและวิธีการ

1. ใช้แบบสอบถามซึ่งสร้างโดยอาศัยแนวทางตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง "การป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง" ประกาศ ณ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2534[1] และแบบสำรวจการป้องกันอัคคีภัยในสถานประกอบการ, กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2537[2] โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับ

1.1 ระบบหรืออุปกรณ์ในการป้องกันอัคคีภัย
1.2 ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอัคคีภัย
1.3 แผนป้องกันและระงับอัคคีภัย
1.4 การฝึกอบรมและฝึกซ้อมเมื่อเกิดอัคคีภัย

2. ส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศิริราชและสำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดลได้แก่ หัวหน้าและรองหัวหน้าภาควิชา, หัวหน้าหน่วยงานในสำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล, ผู้ตรวจการพยาบาล, พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย, ข้าราชการ

สาย ก, ข, ค ชั้นละ 2 คน

3. นำข้อมูลที่ได้มาหาความถี่ของปัจจัยต่าง ๆ เป็นค่าร้อยละในการประเมิน

## ผล

การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งส่งแบบสอบถามจำนวน 350 ชุดไปยังกลุ่มตัวอย่าง มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้นจำนวน 230 ชุด (65.71%) มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 230 คน จำแนกเป็นชาย 52 คน หญิง 175 คน ไม่ระบุเพศ 3 คน โดยมีอายุตั้งแต่น้อยกว่า 40 ปี 45 คน อายุระหว่าง 41-50 ปี 99 คน อายุ 51-60 ปี 71 คน และไม่ระบุอายุ 15 คน เป็นข้าราชการสาย ก 42 คน สาย ข 85 คน สาย ค 28 คน พนักงานมหาวิทยาลัย 3 คน ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานอยู่ในอาคารที่มีความสูงไม่เกิน 4 ชั้นจำนวน 52 คน (22.61%) สูงเกิน 4 ชั้นจำนวน 175 คน (76.08%) และไม่ระบุจำนวน 3 คน และปฏิบัติการอยู่ในสำนักงานหรือ ward ที่มีความสูงในระดับชั้นที่ 1 ถึง 4 จำนวน 105 คน (45.65%) และเป็นชั้นที่สูงกว่าชั้นที่ 4 จำนวน 108 คน (46.95%)

2. ระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในอาคารที่ปฏิบัติงาน (ตารางที่ 1 และ 2) ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 71.30 ตอบว่าไม่มีแผนผังแสดงทางหนีไฟในอาคารหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติงานอยู่ มีเพียงร้อยละ 11.74 เท่านั้นที่ตอบว่ามีแผนผนังทางหนีไฟที่ชัดเจน และอีกร้อยละ 10.43 ไม่ทราบว่ามีแผนผังแสดงทางหนีไฟหรือไม่ ขณะที่ร้อยละ 63.04 ตอบว่ามีบันไดหนีไฟในอาคารที่ปฏิบัติงาน แต่มีเพียงร้อยละ 24.35 เท่านั้นที่มีเครื่องหมายสัญญลักษณ์ที่มองเห็นชัดเจนไปสู่บันไดหนีไฟ นอกจากนี้ร้อยละ 26.96 มีสิ่งกีดขวางบริเวณทางหนีไฟและร้อยละ 36.96 มีกุญแจหรือกลอนปิดล็อคทางออกบันไดหนีไฟ ในส่วนระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 33.48 แจ้งว่ามีระบบแจ้งเหตุเพลิงไหม้ในอาคารที่ปฏิบัติงาน แต่มีเพียงร้อยละ 3.48 เท่านั้นที่แจ้งว่ามีการตรวจสอบการใช้งาน (ตารางที่ 2 ข้อ 1.3) และร้อยละ 3.04 เท่านั้นที่มีประสิทธิภาพในการใช้งาน

สำหรับอุปกรณ์ดับเพลิงมือถือประจำในหน่วยงาน/ward ต่าง ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 70.43 แจ้งว่ามีประจำอยู่ในสถานที่ปฏิบัติงาน และร้อยละ 36.09 แจ้งว่ามีการเปลี่ยนน้ำยาทุก 5 ปี แต่มีเพียงร้อยละ 13.04 ที่แจ้งว่ามีการตรวจสอบการใช้งาน และมีเพียงร้อยละ 9.57 มีประสิทธิภาพในการใช้งาน (ตารางที่ 2 ข้อ 1.4) ส่วนตู้สายและหัวฉีดน้ำดับเพลิงนั้นมีอยู่ในหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่ร้อยละ 62.61 (ตารางที่ 1 ข้อ 1.5) มีการตรวจสอบการใช้งานเพียงร้อยละ 7.83 และมีประสิทธิภาพในการใช้งานเพียงร้อยละ 4.35 เท่านั้น (ตารางที่ 2 ข้อ 1.5) ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 27.39 แจ้งว่ามีเครื่องตรวจจับความร้อนหรือควันในหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน (ตารางที่ 1 ข้อ 1.6) แต่มีร้อยละ 3.48 ที่มีการตรวจสอบการใช้งานและใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงร้อยละ 2.61 (ตารางที่ 2 ข้อ 1.6) ผู้ตอบแบบสอบถามแจ้งว่ามีหัวฉีดโปรยน้ำอัตโนมัติ (spirinkle) ร้อยละ 5.22 (ตารางที่ 1 ข้อ 1.7) แต่มีการตรวจสอบการใช้งานเพียงร้อยละ 0.43 ซึ่งก็ไม่มีประสิทธิภาพในการใช้งานอีกด้วย (0%)

ระบบไฟฟ้าส่องสว่างสำรองเมื่อเกิดเพลิงไหม้ (emergency light) และป้ายเตือนห้ามใช้ลิฟท์ขณะเกิดเพลิงไหม้ ซึ่งมีความสำคัญเมื่อมีอัคคีภัยเกิดขึ้นนั้นกลับมีเพียงร้อยละ 23.91 และร้อยละ 16.52 (ตารางที่ 1 ข้อ 1.8 และ 1.9) และมีการตรวจสอบการใช้งานของระบบไฟฟ้าส่องสว่างเมื่อเกิดเพลิงไหม้รวมทั้งประสิทธิภาพในการใช้งานเพียงร้อยละ 3.91 เท่านั้น (ตารางที่ 2 ข้อ 1.8)

3. ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอัคคีภัย (ตารางที่ 3) จากการสอบถามปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดอัคคีภัยในหน่วยงานของโรงพยาบาลศิริราชและสำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ร้อยละ 16.96 แจ้งว่ามีวัตถุไวไฟ/ก๊าซอยู่ใกล้แหล่งกำเนิดประกายไฟฟ้า ร้อยละ 20 มีสายไฟเสื่อม/ชำรุด ร้อยละ 20.87 มีอุปกรณ์ไฟฟ้าเก่าหรือชำรุด และร้อยละ 55.65 แจ้งว่ามีผู้รับผิดชอบปิดอุปกรณ์ไฟฟ้าเมื่อเลิกงาน และร้อยละ 30.43 มีการใช้ไฟฟ้าเกินกำลัง

**ตารางที่ 1.** จำนวนและร้อยละของผู้ตอบที่ทราบเกี่ยวกับระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในอาคารที่ปฏิบัติงาน

| | มี | | ไม่มี | | ไม่ทราบ | | ไม่ตอบ | | รวม |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | |
| 1.1 แผนผังแสดงทางหนีไฟ | 27 | 11.74 | 164 | 71.3 | 24 | 10.43 | 15 | 6.52 | 230 |
| 1.2 บันไดหนีไฟ | 145 | 63.04 | 59 | 25.65 | 2 | 0.87 | 24 | 10.43 | 230 |
| 1.2.1 มีเครื่องหมายสัญญลักษณ์ที่มองเห็นชัดเจนไปสู่บันไดหนีไฟ | 56 | 24.35 | 154 | 66.96 | 2 | 0.87 | 18 | 7.83 | 230 |
| 1.2.2 มีสิ่งกีดขวางบริเวณทางหนีไฟ | 62 | 26.96 | 129 | 56.09 | 15 | 6.52 | 24 | 10.43 | 230 |
| 1.2.3 กุญแจหรือกลอนปิดล็อคทางออกบันไดหนีไฟ | 85 | 36.96 | 102 | 44.35 | 22 | 9.57 | 21 | 9.13 | 230 |
| 1.3 ระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ | 77 | 33.48 | 119 | 51.74 | 25 | 10.87 | 9 | 3.91 | 230 |
| 1.4 ทุกชั้น/Ward มีถังดับเพลิงมือถือ | 162 | 70.43 | 40 | 17.39 | 20 | 8.7 | 8 | 3.48 | 30 |
| 1.4.1 มีการเปลี่ยนน้ำยาอย่างน้อย ทุก 5 ปี | 83 | 36.09 | 52 | 22.61 | 77 | 33.48 | 18 | 7.83 | 230 |
| 1.5 ตู้สายและหัวฉีดน้ำดับเพลิง | 144 | 62.61 | 65 | 28.26 | 18 | 7.83 | 3 | 1.3 | 230 |
| 1.6 เครื่องตรวจจับความร้อนหรือควัน | 63 | 27.39 | 141 | 61.3 | 19 | 8.26 | 7 | 3.04 | 230 |
| 1.7 ระบบหัวฉีดโปรยน้ำอัตโนมัติ (Sprinkler) | 12 | 5.22 | 177 | 76.96 | 35 | 15.22 | 6 | 2.61 | 230 |
| 1.8 ระบบไฟฟ้าส่องสว่างสำรองเมื่อเกิด เพลิงไหม้ (Emergency light) | 55 | 23.91 | 138 | 60 | 32 | 13.91 | 5 | 2.17 | 230 |
| 1.9 ป้ายเตือนที่ลิฟท์ทุกตัว "ห้ามใช้ลิฟท์ขณะเกิดเพลิงไหม้" | 38 | 16.52 | 160 | 69.57 | 27 | 11.74 | 5 | 2.17 | 230 |

4. อาคารที่มีความเสี่ยงสูงเมื่อเกิดอัคคีภัย (ตารางที่ 4) จากผลของแบบสอบถาม อาคารที่มีความเสี่ยงสูงเมื่อเกิดอัคคีภัยและอาจจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ป่วยในอาคารนั้นเสียชีวิตได้แก่ อาคารสำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล อาคาร สยามินทร์ ตึก 84 ปี ตึกจุฬาธุช ตึก 72 ปี ตึกอัษฎางค์ ตึกผู้ป่วยนอกใหม่และตึกจุลชีววิทยา อาคารเหล่านี้มีสิ่งกีดขวางทางหนีไฟและมีกุญแจหรือกลอนล็อคประตูทางเข้าออกทางหนีไฟ (ตารางที่ 4) ซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางการอพยพผู้ปฏิบัติงานและผู้ป่วย เมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้นอาจทำให้เกิดความตายและความสูญเสียชีวิตที่ร้ายแรงได้

อาคารที่มีปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอัคคีภัย ได้แก่ มีวัตถุไวไฟหรือก๊าซอยู่ใกล้แหล่งกำเนิดประกายไฟฟ้า มีสายไฟเสื่อมหรือชำรุด มีอุปกรณ์ไฟฟ้าเก่าหรือชำรุด ได้แก่ อาคารสยามินทร์ ตึก 72 ปี และตึกนิติเวชวิทยา

5. แผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงพยาบาลศิริราชและสำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล (ตารางที่ 5) ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 46.09 ทราบว่ามีแผนป้องกันและ

ตารางที่ 2. การตรวจสอบการใช้งานและประสิทธิภาพในการใช้งานของอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย

| | การตรวจสอบการใช้งาน | | | | | | ประสิทธิภาพการใช้งาน | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | มี | | ไม่มี | | ไม่ทราบ | | ไม่ตอบ | | ใช้ได้ | | ใช้ไม่ได้ | | ไม่แน่ใจ | | ไม่ตอบ | |
| | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ |
| 1.3 ระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้ | 8 | 3.48 | 11 | 4.78 | 8 | 3.48 | 203 | 88.26 | 7 | 3.04 | 2 | 0.87 | 14 | 6.09 | 207 | 90 |
| 1.4 หุกรัน/ward มีถังดับเพลิงมือถือ | 30 | 13.04 | 20 | 8.7 | 20 | 8.7 | 160 | 69.57 | 22 | 9.57 | 2 | 0.87 | 38 | 16.52 | 168 | 73.04 |
| 1.5 ตู้สายและหัวฉีดน้ำดับเพลิง | 18 | 7.83 | 27 | 11.74 | 18 | 7.83 | 167 | 72.61 | 10 | 4.35 | 6 | 2.61 | 49 | 21.3 | 165 | 71.74 |
| 1.6 เครื่องตรวจจับความร้อนหรือควัน | 8 | 3.48 | 28 | 12.17 | 10 | 4.35 | 184 | 80 | 6 | 2.61 | 4 | 1.74 | 24 | 10.43 | 196 | 85.22 |
| 1.7 ระบบหัวฉีดโปรยน้ำอัตโนมัติ | 1 | 0.43 | 11 | 4.78 | 9 | 3.91 | 209 | 90.87 | 0 | 0 | 6 | 2.61 | 10 | 4.35 | 214 | 93.04 |
| 1.8 ระบบไฟฟ้าส่องสว่างสำรองเมื่อเกิดเพลิงไหม้ (Emergency light) | 9 | 3.91 | 18 | 7.83 | 12 | 5.22 | 191 | 83.04 | 9 | 3.91 | 6 | 2.61 | 14 | 6.09 | 201 | 87.39 |

ตารางที่ 3. ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอัคคีภัย

| | มี | | ไม่มี | | ไม่แน่ใจ | | ไม่ตอบ | | รวม |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | |
| 1. มีวัตถุไวไฟ/ก๊าซอยู่ใกล้แหล่งกำเนิดประกายไฟฟ้า | 39 | 16.96 | 132 | 57.39 | 56 | 24.35 | 3 | 1.3 | 230 |
| 2. มีสายไฟฟ้าเสื่อม/ชำรุด | 46 | 20 | 85 | 36.96 | 98 | 42.64 | 1 | 0.43 | 230 |
| 3. อุปกรณ์ไฟฟ้าเก่าหรือชำรุด | 48 | 20.87 | 91 | 39.57 | 89 | 38.7 | 2 | 0.87 | 230 |
| 4. มีผู้รับผิดชอบปิดอุปกรณ์ไฟฟ้าเมื่อเลิกงาน | 128 | 55.65 | 68 | 29.57 | 29 | 12.61 | 5 | 2.17 | 230 |
| 5. มีการใช้ไฟฟ้าเกินกำลัง | 70 | 30.43 | 107 | 46.52 | 51 | 22.17 | 2 | 0.87 | 230 |

ตารางที่ 4. อาคารที่มีสิ่งกีดขวางทางหนีไฟ กุญแจหรือกลอนปิดล็อคทางออกบันไดหนีไฟ และปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอัคคีภัย (ตัวเลขในตารางคือจำนวนผู้แจ้ง)

| ชื่ออาคาร | มีสิ่งกีดขวางทางหนีไฟ | มีกุญแจ/กลอนล็อค | มีวัตถุไวไฟก๊าซอยู่ใกล้ | มีสายไฟเก่าชำรุด | มีอุปกรณ์ไฟฟ้าเก่า ชำรุด |
|---|---|---|---|---|---|
| สยามินทร์ | 13 | 21 | 13 | 7 | 9 |
| 84 ปี | 5 | 11 | 1 | 1 | 0 |
| จุฑาธุช | 2 | 4 | 2 | 2 | 3 |
| สนง. ม. มหิดล | 15 | 9 | 1 | 4 | 3 |
| 72 ปี | 7 | 7 | 2 | 7 | 6 |
| อัษฎางค์ | 5 | 8 | 0 | 5 | 3 |
| OPD ใหม่ | 4 | 5 | 1 | 8 | 8 |
| จุลชีววิทยา | 4 | 8 | 3 | 3 | 3 |
| นิติเวชวิทยา | 0 | 0 | 4 | 4 | 4 |
| โกศล | 2 | 1 | 2 | 1 | 1 |
| สรีรวิทยา | 0 | 2 | 3 | 3 | 5 |
| ผอบ | 2 | 0 | 0 | 2 | 1 |
| ศรีสังวาลย์ | 1 | 3 | 0 | 0 | 0 |
| มหิดลบำเพ็ญ | 0 | 0 | 1 | 2 | 1 |
| สลากกินแบ่ง | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| พลอยจาตุรจินดา | 0 | 0 | 2 | 1 | 1 |
| อุบัติเหตุ | 0 | 0 | 1 | 1 | 1 |

สารศิริราช
ปีที่ 51, ฉบับที่ 1, มกราคม 2542



ตารางที่ 5. แผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงพยาบาลศิริราช/สำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล

| | มี | | ไม่มี | | ไม่ทราบ | | ไม่ตอบ | | รวม |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | |
| 1. มีแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย | 106 | 46.09 | 45 | 19.57 | 77 | 33.48 | 2 | 0.87 | 230 |
| 2. มีการตั้งกลุ่มรับผิดชอบป้องกันอัคคีภัย | 60 | 28.08 | 74 | 32.17 | 93 | 40.43 | 3 | 1.3 | 230 |
| 3. มีขั้นตอนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยดับเพลิง | 78 | 33.91 | 47 | 20.43 | 100 | 43.48 | 5 | 2.17 | 230 |
| 4. มีการแบ่งหน้าที่และแจ้งให้ทุกคนทราบหน้าที่ของตนเมื่อเกิดอัคคีภัย | 39 | 16.96 | 106 | 46.09 | 82 | 35.65 | 3 | 1.3 | 230 |
| 5. ท่านทราบหน้าที่ของท่านเมื่อเกิดเหตุเพลิงไหม้ | 75 | 32.61 | 19 | 8.26 | 129 | 56.09 | 7 | 3.04 | 230 |

ตารางที่ 6. การฝึกอบรมและฝึกซ้อมเมื่อเกิดอัคคีภัย

| | มี | | ไม่มี | | ไม่ทราบ | | ไม่ตอบ | | รวม |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | ราย | ร้อยละ | |
| 1. มีการฝึกอบรมหรือประชาสัมพันธ์การปฏิบัติเมื่อเกิดเพลิงไหม้แก่เจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ | 50 | 21.74 | 148 | 64.35 | 27 | 11.74 | 5 | 2.17 | 230 |
| 2. มีการฝึกซ้อมดับเพลิงอย่างน้อยปีละครั้ง | 22 | 9.57 | 169 | 73.48 | 35 | 15.22 | 4 | 1.74 | 230 |
| 3. มีการฝึกซ้อมอพยพหนีไฟแก่เจ้าหน้าที่และผู้ป่วยในอาคารของท่านอย่างน้อยปีละครั้ง | 7 | 3.04 | 198 | 86.09 | 23 | 10 | 2 | 0.87 | 230 |
| 4. ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยเข้าร่วมฝึกอพยพหนีไฟในอาคารของท่าน | 15 | 6.52 | 208 | 90.43 | 4 | 1.74 | 3 | 1.3 | 230 |

ระงับอัคคีภัย และร้อยละ 26.08 ทราบว่ามีการตั้งกลุ่มรับผิดชอบป้องกันอัคคีภัยร้อยละ 33.91 ทราบว่ามีขั้นตอนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยดับเพลิง แต่มีเพียงร้อยละ 16.96 ที่ทราบว่ามีการแบ่งหน้าที่และแจ้งให้ทุกคนทราบหน้าที่ของตนเมื่อเกิดอัคคีภัยและมีเพียงร้อยละ 32.61 เท่านั้นที่ทราบหน้าที่ของตนเมื่อเกิดเหตุเพลิงไหม้

6. การฝึกอบรมและฝึกซ้อมเมื่อเกิดอัคคีภัย (ตารางที่ 6) มีผู้ตอบแบบสอบถามเพียงร้อยละ 21.74 ที่แจ้งว่ามีการฝึกอบรมหรือประชาสัมพันธ์การปฏิบัติเมื่อเกิดเพลิงไหม้แก่เจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ และร้อยละ 9.57 เท่านั้นที่แจ้งว่ามีการฝึกซ้อมดับเพลิงอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และเพียงร้อยละ 3.04 ที่มีการฝึกซ้อมอพยพหนีไฟแก่เจ้าหน้าที่และผู้ป่วยในอาคารอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และมีเพียงร้อยละ 6.52 ที่ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาเคยเข้าร่วมฝึกอพยพหนีไฟในอาคารที่ปฏิบัติงานอยู่

7. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามที่มีผู้ตอบกลับมา 230 ฉบับ มีการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม 120 ฉบับ ซึ่งในจำนวนนี้ผู้เสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์ และฝึกอบรมการปฏิบัติเมื่อเกิดเพลิงไหม้แก่เจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอและให้มีการฝึกซ้อมการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัยมากที่สุดถึง 101 ราย ให้มีการตรวจสอบประสิทธิภาพอุปกรณ์ดับเพลิงทุกชนิดอย่างสม่ำเสมอ 44 ราย ให้มีการตรวจสอบแก้ไขและเปลี่ยนสายไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้าที่เก่าและชำรุด 20 ราย ให้มีแผนป้องกันอัคคีภัยที่ชัดเจน 19 ราย ให้มีการตั้งกลุ่มผู้รับผิดชอบในการป้องกันอัคคีภัย 14 ราย ให้มีการแบ่งหน้าที่และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทุกคนทราบหน้าที่ของตนเมื่อเกิดอัคคีภัย 8 ราย ให้มีการตรวจสอบซ่อมบำรุงอุปกรณ์และระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ ระบบไฟฟ้าสำรอง เครื่องตรวจจับความร้อนหรือควัน ให้มีการสาธิตการใช้เครื่องดับเพลิงมือถือแก่เจ้าหน้าที่ทุกคน จัดผู้รับผิดชอบและตรวจสอบการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าเมื่อเลิกงานห้ามสูบบุหรี่และหุงต้มอาหารในสำนักงาน

## วิจารณ์และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรระดับหัวหน้าและรองหัวหน้าหน่วยงาน หรือภาควิชา อาจารย์ พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและบุคลากรซึ่งปฏิบัติงานในอาคารต่าง ๆ ของโรงพยาบาลศิริราชและสำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบโดยตรงถ้าเกิดเพลิงไหม้ขึ้นจึงเป็นผู้ที่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่ตนทำงานอยู่มากที่สุด ข้อมูลที่ได้รับจึงมีความน่าเชื่อถือ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจึงมีน้ำหนักสมควรรับฟัง.

จากผลการสำรวจจะเห็นได้ว่า ขณะที่ทำการสำรวจ (วันที่ 15-30 เมษายน 2540) นั้น อาคารต่าง ๆ ในโรงพยาบาลศิริราชและสำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดลมีอุปกรณ์และระบบป้องกันอัคคีภัยตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง "การป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง" ประกาศ ณ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2534 ค่อนข้างครบถ้วน แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องที่สำคัญเกี่ยวกับความปลอดภัยอยู่อีกจำนวนมากสมควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างรีบด่วน.

แผนผังแสดงทางหนีไฟเป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะในหอผู้ป่วยที่อยู่ในอาคารสูง เพื่อให้ผู้ป่วยและญาติซึ่งผลัดเปลี่ยนกันเข้าอยู่โรงพยาบาลได้รู้เส้นทางหนีไฟ จากผลการสำรวจมีเพียงร้อยละ 11.74 เท่านั้นที่มีแผนผังแสดงทางหนีไฟแผนผังสามารถทำได้ง่ายโดยให้เจ้าหน้าที่ในหอผู้ป่วยเป็นผู้ทำขึ้นและสมควรที่จะมีในหอผู้ป่วยทุกแห่งที่อยู่ในอาคารสูงจะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้แก่ญาติและผู้ป่วยที่มาพักรักษาตัว แผนผังนี้ควรจะติดไว้ให้เห็นได้ชัดเจนในที่ต่าง ๆ ในหอผู้ป่วยและที่ประตูห้องพักผู้ป่วยทุกห้องเช่นเดียวกับโรงแรมต่าง ๆ ซึ่งมีแผนผังแสดงทางหนีไฟติดไว้ที่ประตูห้องพักทุกห้อง

จากการสำรวจอาคารที่มีความสูงมากกว่า 4 ชั้น มีบันไดหนีไฟครบตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งอาจเป็นบันไดภายนอกหรือภายในอาคาร ที่กำหนดให้มีบันไดหนีไฟอย่างน้อย 2 แห่งอยู่ห่างกันคนละด้านของอาคาร

เพื่อให้มีการอพยพหนีไฟไปอีกด้านหนึ่งของอาคารในขณะเกิดเพลิงไหม้ที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของอาคาร แต่มีสิ่งที่สมควรได้รับการแก้ไขหลายประการ คือ

1. เครื่องหมายสัญญลักษณ์ที่มองเห็นชัดเจนไปสู่บันไดหนีไฟมีอยู่เพียงร้อยละ 24.35 และไม่มีสัญญลักษณ์ดังกล่าวร้อยละ 66.96 จึงสมควรต้องจัดให้มีขึ้นให้ครบทุกหอผู้ป่วยและสำนักงาน

2. ร้อยละ 26.96 มีสิ่งกีดขวางบริเวณทางหนีไฟ ได้แก่ตู้เก็บเอกสาร กองวัสดุและครุภัณฑ์ เครื่องมือและอุปกรณ์เก่าซึ่งถ้าเกิดเพลิงไหม้จะเป็นอุปสรรคต่อการอพยพหนีไฟ จนอาจทำให้เกิดความสูญเสียชีวิตได้ สมควรที่จะต้องกำจัดสิ่งกีดขวางทั้งหมดออกไป

3. ร้อยละ 36.95 ของผู้ตอบแบบสอบถามแจ้งว่ามีกุญแจหรือกลอนปิดล็อคทางเข้าออกบันไดหนีไฟ ทั้งนี้เพราะได้เกิดการโจรกรรมขึ้นภายในสำนักงานของโรงพยาบาลศิริราชหลายแห่งและหลายครั้งในพ.ศ.2539 และ 2540 บันไดหนีไฟเป็นเส้นทางหนึ่งที่โจรใช้เข้ามาทำการโจรกรรม จึงมีการติดกุญแจล็อคทางเข้าออกบันไดหนีไฟในสำนักงานและหอผู้ป่วยหลายแห่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องผ่าตัด อาคารสยามินทร์ ซึ่งมีอุปกรณ์ราคาแพงและเคยถูกโจรกรรมหลายครั้ง มีการล็อคกุญแจบันไดหนีไฟอย่างแน่นหนา แต่ก็ไม่อาจป้องกันการโจรกรรมได้ ยังมีการโจรกรรมในสำนักงานหลายแห่งที่ติดกุญแจล็อคบันไดหนีไฟ แสดงว่าการล็อคบันไดหนีไฟไม่สามารถป้องกันการโจรกรรม ในทางตรงกันข้ามถ้าเกิดเพลิงไหม้ เจ้าหน้าที่ แพทย์ พยาบาล และผู้ป่วย ไม่สามารถอพยพหนีไฟออกมาได้จะถูกไฟครอกตาย ซึ่งอาจเกิดการตายหมู่จำนวนมากและเกิดการสูญเสียอย่างใหญ่หลวง จึงสมควรต้องกำจัดกุญแจล็อคทั้งหมดออก เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคขัดขวางการอพยพหนีไฟ ซึ่งตามประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับดังกล่าวข้างต้น กำหนดให้ประตูที่ใช้เป็นทางหนีไฟที่เปิดออกสู่ภายนอกอาคารต้องเป็นชนิดเปิดออกภายนอก ห้ามปิดผูกหรือล่ามโซ่ประตูเข้าออกอาคารในขณะที่มีลูกจ้างปฏิบัติงาน.

อาคารโดยส่วนใหญ่มีอุปกรณ์ดับเพลิงตามที่กฎหมายกำหนด อาคารที่มีความสูงมากกว่า 4 ชั้นมีตู้สายและหัวฉีดน้ำดับเพลิง แต่มีเพียงร้อยละ 7.83 ที่มีการตรวจสอบการใช้งานสม่ำเสมอ และเพียงร้อยละ 4.35 เท่านั้นที่ผู้ตอบแบบสอบถามแจ้งว่ามีประสิทธิภาพใช้งานได้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ทราบหรือไม่แน่ใจว่าอุปกรณ์ดังกล่าวมีประสิทธิภาพหรือไม่ ตัวอย่างที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดเพลิงไหม้ที่ชุมชนหลังอาคารสำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดลเมื่อต้นปีพ.ศ.2540 ปรากฏว่าตู้สายและหัวฉีดน้ำดับเพลิงทั้งหมดใช้ไม่ได้ เพราะไม่มีน้ำในท่อน้ำ เคราะห์ดีที่เพลิงลุกลามไม่ถึงอาคารสำนักงานฯ มิฉะนั้นเราอาจจะสูญเสียอาคารสำนักงานมหาวิทยาลัย จึงควรจะต้องมีการตรวจสอบประสิทธิภาพการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ และมีระบบการส่งน้ำ ที่เก็บกักน้ำ ปั๊มน้ำตามที่กฎหมายกำหนด

ร้อยละ 70.43 มีถังดับเพลิงมือถือในทุกชั้นหรือหอผู้ป่วยแต่มีเพียงร้อยละ 36.09 มีการเปลี่ยนน้ำยาอย่างน้อยทุก 5 ปี และมีเพียงร้อยละ 13.04 ของผู้ตอบแบบสอบถามแจ้งว่ามีการตรวจสอบการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ และเพียงร้อยละ 9.57 เท่านั้นที่มีประสิทธิภาพการใช้งานได้ จึงสมควรให้มีการเปลี่ยนน้ำยาดับเพลิงตามที่กำหนด และมีการตรวจสอบการทำงานอย่างสม่ำเสมอ มีการสาธิตการใช้ถังดับเพลิงให้แก่บุคลากรทุกคนในสำนักงานหรืออาคารได้ทราบและทดลองปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

อุปกรณ์ป้องกันและระงับอัคคีภัยที่อาคารต่าง ๆ ในโรงพยาบาลศิริราชยังบกพร่องอยู่มากคือ ระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ซึ่งมีเพียงร้อยละ 33.48 และเครื่องตรวจจับความร้อนหรือควันไฟซึ่งมีอยู่เพียงร้อยละ 27.35 ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้มีการตรวจสอบการใช้งานและประสิทธิภาพการใช้งานน้อยมากตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคืออาคารสยามินทร์มีระบบดังกล่าว แต่เมื่อเกิดเพลิงไหม้ที่ชั้น 4 ของอาคารสยามินทร์เมื่อกลางปี พ.ศ.2538 ปรากฏว่าไม่เกิดเสียงสัญญาณเตือนภัยเมื่อตรวจสอบจึงทราบว่าระบบดังกล่าวไม่ทำงานมาเป็นเวลานานแล้ว จนกระทั่งเดือนสิงหาคม พ.ศ.2541 ก็ยังไม่ทำงาน ระบบดังกล่าวเป็นระบบเตือนภัย

ที่จะช่วยลดความสูญเสียจากเพลิงไหม้ ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายว่าจะต้องมีและมีประสิทธิภาพใช้งานได้ จึงสมควรต้องมีการตรวจสอบโดยสม่ำเสมอให้มีประสิทธิภาพใช้งานได้ตามกฎหมาย

สิ่งที่อาคารต่าง ๆ ไม่มีเลยคือ ระบบโปรยน้ำอัตโนมัติ (sprinkle) ซึ่งเป็นระบบที่ใช้อย่างแพร่หลายในต่างประเทศเป็นระบบดับเพลิงที่มีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด เมื่อเกิดเพลิงไหม้ความร้อนจะทำให้อุปกรณ์ที่ปลายหัวฉีดแตกหรือละลาย น้ำจะโปรยลงมาอัตโนมัติช่วยดับเพลิงตั้งแต่เมื่อเริ่มเกิดเพลิงไหม้และไม่ลุกลามไปทำความเสียหายดังเช่นที่ปรากฏอยู่เป็นประจำ ระบบฉีดโปรยน้ำอัตโนมัตินี้ควรจะติดตั้งในอาคารที่สร้างใหม่ทุกอาคาร ส่วนอาคารที่มีอยู่เดิมนั้นการติดตั้งอุปกรณ์ดังกล่าวมีความยุ่งยากและราคาแพง แต่ก็สมควรจะพิจารณาติดตั้งในอาคารที่มีความเสี่ยงสูง มีวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นเชื้อเพลิงติดไฟได้ง่าย

ระบบไฟฟ้าส่องสว่างสำรองเมื่อเกิดเพลิงไหม้มีความจำเป็นในการอพยพหนีไฟโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอาคารสูงและอาคารขนาดใหญ่ซึ่งส่วนใหญ่จะมีครบตามที่กฎหมายกำหนด แต่ที่เป็นปัญหาคือ แบตเตอรี่ซึ่งมีอายุการใช้งานประมาณ 2-3 ปี ไม่ได้รับการเปลี่ยนตามที่กำหนดจึงทำให้ไฟฟ้าสำรองส่วนใหญ่ใช้ไม่ได้เมื่อเวลาผ่านไปหลายปี สมควรมีการตรวจสอบและเปลี่ยนแบตเตอรี่ตามกำหนดการใช้งานอย่างสม่ำเสมอให้มีประสิทธิภาพการใช้งานได้ตลอดเวลา เพื่อเตรียมรับภาวะฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกเวลา

ป้ายเตือน "ห้ามใช้ลิฟท์ขณะเกิดเพลิงไหม้" เป็นป้ายเตือนที่ควรจะมีอยู่ในลิฟท์ทุกตัว แต่จากแบบสอบถามมีเพียงร้อยละ 16.52 เท่านั้นที่มีป้ายเตือนดังกล่าว ป้ายเตือนนี้ทำได้ง่าย ราคาถูก สมควรที่จะจัดทำและติดไว้ให้ครบในลิฟท์ทุกตัว

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอัคคีภัยจากการสำรวจครั้งนี้น่าสนใจ ร้อยละ 16.96 ของผู้ตอบแบบสอบถามแจ้งว่า มีวัตถุไวไฟหรือก๊าซอยู่ใกล้แหล่งกำเนิดประกายไฟ ซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิงไหม้หรือการระเบิดอย่างรุนแรงได้จึงสมควรที่จะต้องได้รับการแก้ไขโดยรีบด่วน ส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้าหรือสายไฟฟ้าเก่าหรือชำรุดซึ่งเป็นสาเหตุการเกิดเพลิงไหม้ที่พบได้บ่อยที่สุดนั้นมีอยู่ถึงร้อยละ 20 ใช้ไฟฟ้าเกินกำลังเช่นเสียบอุปกรณ์ไฟฟ้าหลายชนิดในเต้าเสียบเดียวกันมีถึงร้อยละ 30 สมควรจะต้องได้รับการแก้ไขโดยรีบด่วนเช่นเดียวกัน ควรมีการประชาสัมพันธ์การใช้ไฟฟ้าอย่างปลอดภัยโดยการแจกเอกสาร[4,5] ติดโปสเตอร์ในที่ต่างๆ รวมทั้งการจัดให้มีผู้รับผิดชอบตรวจสอบการปิดอุปกรณ์ไฟฟ้าทุกชนิดเมื่อเลิกงาน

สิ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความกังวลใจมากที่สุดคือ การปฏิบัติเมื่อเกิดเพลิงไหม้ โรงพยาบาลศิริราชมีแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย มีการตั้งกลุ่มรับผิดชอบป้องกันอัคคีภัยและมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รปภ.ในการดับเพลิงและอพยพผู้ป่วย[3] แต่ไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่อื่นทราบหน้าที่ของตนเมื่อเกิดเพลิงไหม้ มีผู้ตอบแบบสอบถามเพียงร้อยละ 6.52 เท่านั้นที่เคยเข้าร่วมซ้อมอพยพหนีไฟในอาคารในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ทั้ง ๆ ที่ประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับดังกล่าวซึ่งเป็นฉบับที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันกำหนดให้มีการอบรมหรือประชาสัมพันธ์การปฏิบัติเมื่อเกิดเพลิงไหม้แก่เจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ กำหนดให้มีการฝึกซ้อมดับเพลิงอย่างน้อยปีละครั้งและกำหนดให้มีการฝึกซ้อมการอพยพหนีไฟแก่เจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานในอาคารต่าง ๆ ทุกคน[1] ซึ่งในกรณีของโรงพยาบาลศิริราชมีผู้ปฏิบัติงานจำนวนมาก มีผู้ป่วยที่ช่วยตนเองได้น้อยหรือช่วยตนเองไม่ได้เลย จำนวนประมาณ 2,500 คน และญาติผู้ป่วยอีกจำนวนมาก ปัญหาในด้านอัคคีภัยจึงแตกต่างจากอาคารและสำนักงานทั่ว ๆ ไป จำเป็นจะต้องมีการฝึกอบรมและฝึกซ้อมอย่างจริงจังโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอพยพผู้ป่วยด้วยอย่างน้อยปีละครั้งในทุกอาคารและทุกชั้นที่มีพนักงานปฏิบัติหน้าที่อยู่ กำหนดให้มีจุดรวมพลและเส้นทางลำเลียงหนีไฟที่ชัดเจน ประชาสัมพันธ์ติดเครื่องหมายสัญญลักษณ์และป้ายชี้ทางให้เจ้าหน้าที่ ผู้ป่วย และญาติเห็นได้ชัดเจน

อัคคีภัยเป็นภัยใกล้ตัวเป็นภัยร้ายแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียได้อย่างร้ายแรงทั้งทรัพย์สินและชีวิต มีความรุนแรงกว่าภัยจากการโจรกรรม เป็นภัยที่เคยเกิดขึ้นใน

โรงพยาบาลศิริราชหลายครั้ง และเคยคุกคาม สำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดลมาแล้ว เคราะห์ดีที่เหตุการณ์ที่ผ่านมาเกิดความสูญเสียไม่มากนักแต่เป็นอุทาหรณ์ เป็นสัญญาณเตือนภัยให้เจ้าหน้าที่ทุกคน ทุกระดับตั้งแต่ระดับหัวหน้าหน่วยงาน แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่รปภ. จนถึงนักการภารโรงจะต้องเอาใจใส่ช่วยกันป้องกันไม่ให้เกิดอัคคีภัย ผู้บริหารระดับสูงต้องเอาใจใส่กับเรื่องนี้อย่างจริงจัง จะต้องจัดให้มีการประชาสัมพันธ์[5] การฝึกอบรมและฝึกซ้อมเจ้าหน้าที่ทุกระดับทุกคนให้รู้หน้าที่และข้อปฏิบัติเมื่อเกิดเพลิงไหม้ขึ้น จัดให้มีการปฏิบัติตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง "การป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง" ซึ่งประกาศ ณ. วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534 โดยเคร่งครัด

## สรุป

จากการศึกษาพบว่า อาคารต่าง ๆ ในโรงพยาบาลศิริราชและอาคารสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดลมีอุปกรณ์และระบบป้องกันอัคคีภัยค่อนข้างครบตามกฎหมายกำหนดแต่ขาดการตรวจสอบและซ่อมบำรุง มีอุปกรณ์ชำรุดจำนวนมาก ขาดการฝึกอบรมและการฝึกซ้อมการดับเพลิงและการอพยพเพื่อป้องกันความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินอย่างรุนแรง

ข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 10 ถึง 25 เมษายน 2540 ฉะนั้นข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้จึงเป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นซึ่งเป็นประโยชน์ในการพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เมื่อได้รับการแก้ไขแล้วข้อมูลต่าง ๆ ควรจะต้องเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และควรมีการสำรวจเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อป้องกันความสูญเสีย

**หมายเหตุ**

หลังจากผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอรายงานนี้ต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหิดลและคณะแพทยศาสตร์ศิริราชแล้ว ไม่นานนักได้เกิดเพลิงไหม้ที่โรงแรมโรแยลพัทยาจอมเทียน เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2540 ก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างรุนแรงมีผู้เสียชีวิตถึง 124 คน อุบัติภัยครั้งนั้นก่อให้เกิดความหวาดกลัว ความหวั่นวิตกแก่ผู้อยู่อาศัยและทำงานในอาคารสูงอย่างมาก พร้อม ๆ กับกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกัน ต่อสู้และหลีกหนีอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินมาตรการเข้มงวดกับโรงแรมและเอกชนอาคารสูง ให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการฝึกซ้อมดับเพลิงและหนีไฟอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง แต่ในหน่วยงานของรัฐที่มีอาคารสูงซึ่งควรจะปฏิบัติเป็นตัวอย่างกลับไม่ได้รับการกวดขันและเอาใจใส่ การดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างเชื่องช้าและไร้ประสิทธิภาพ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชจัดประชุมวิชาการให้ความรู้ทั่วไปแก่แพทย์และพยาบาล 2 ครั้ง ได้พยายามแก้ไขปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอัคคีภัยได้บางส่วน และได้มีการเตรียมการและวางแผนการเพื่อฝึกซ้อมป้องกันอัคคีภัยและหนีภัยในอาคารสูง โดยจะเริ่มปฏิบัติที่อาคารสยามินทร์เป็นอาคารแรก ประมาณเดือนธันวาคม 2540 และจะฝึกซ้อมครบทุกอาคารภายในปี พ.ศ.2543 คณะแพทยศาสตร์-ศิริราชพยาบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและระงับอัคคีภัย อาคารสยามินทร์ขึ้นโดยมี รศ.นพ.อนันต์ ตัณมุขยกุล เป็นประธาน ศ.นพ.ธารา ตริตระการ เป็นเลขานุการ ได้ประชุมหัวหน้าภาควิชาและหัวหน้างานที่ปฏิบัติงานในอาคารสยามินทร์และจัดวางแผนป้องกันและต่อสู้อัคคีภัยอาคารสยามินทร์ขึ้น ได้จัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอยู่ในอาคารสยามินทร์ขึ้น 5 รุ่น ๆ ละ 80 คน โดยรุ่นที่ 1 และ 2 อบรมผู้ช่วยพยาบาลและคนงาน รุ่นที่ 3 และ รุ่นที่ 4 อบรมพยาบาล เจ้าหน้าที่ และแพทย์ ใช้เวลาอบรมรุ่นละ 5 วัน ให้ผู้เข้าอบรมรู้วิธีการป้องกันอัคคีภัย สามารถดับเพลิงที่เกิดขึ้นภายใน 5-10 นาทีแรกได้ สามารถช่วยตนเองและผู้ประสพอัคคีภัยได้ รุ่นที่ 5 อบรมเฉพาะแพทย์ ใช้เวลา 3 วัน ให้สามารถสั่งการเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้น ทั้งการระงับอัคคีภัย และการอพยพเคลื่อนย้ายผู้ป่วยและผู้ปฏิบัติงานไปสู่ที่ปลอดภัย ได้ทำการแก้ไข

และซ่อมบำรุงระบบกริ่งสัญญาณเตือนภัยไฟไหม้ ระบบไฟฟ้าสำรอง ระบบไฟส่องสว่างในทางหนีไฟ อุปกรณ์ดับเพลิงต่าง ๆ จนใช้งานได้ดี จัดให้มีระบบการตรวจสอบประจำวันและประจำเดือน จัดให้มีการฝึกซ้อมการระงับอัคคีภัยและการอพยพหนีไฟ มีการทดสอบระบบและอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ และยังได้จัดทำคู่มือแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยตึกสยามินทร์ขึ้นด้วย[6]

ปฏิบัติการที่อาคารสยามินทร์ จะเป็นแบบอย่างการวางแผน การฝึกอบรม และการฝึกซ้อมป้องกันและระงับอัคคีภัยแก่อาคารอื่นในโรงพยาบาลศิริราชและแก่โรงพยาบาลอื่น ๆ ในประเทศไทยต่อไป

## เอกสารอ้างอิง

1. ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง ธันวาคม พ.ศ.2534.
2. แบบสำรวจการป้องกันอัคคีภัยในสถานประกอบการ. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม พ.ศ.2537.
3. แผนการรับวินาศภัยภายในหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลศิริราช พ.ศ.2525. โรงพยาบาลศิริราช กทม. 2525.
4. คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัย กองบังคับการกรมตำรวจดับเพลิง มกราคม พ.ศ.2540.
5. คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัยจากการใช้ไฟฟ้าสำหรับบ้านอยู่อาศัย. การไฟฟ้านครหลวง กรกฎาคม พ.ศ.2537.
6. คู่มือแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย ตึกสยามินทร์. โรงพยาบาลศิริราช กทม.2541.